

จัดทำโดย

หน่วยฝากครรภ์ งานการพยาบาลสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา ฝ่ายการพยาบาล
ร่วมกับ ภาควิชาสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

พิมพ์ครั้งที่ 1

จำนวน 6,000 ฉบับ

พ.ศ.2559

รหัสหน่วยงาน OG

สงวนลิขสิทธิ์ พ.ร.บ.การพิมพ์ 2537

หากมีข้อสงสัย กรุณาติดต่อหน่วยฝากครรภ์

โทร 02-419-8815

ในวันและเวลาราชการ (13.00 -15.00 น.)

สนับสนุนการพิมพ์โดย

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

คู่มือ เรื่องข้อมูลพื้นฐาน เพื่อการเตรียมตัวคลอดทางช่องคลอด

โดย

งานการพยาบาลสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา ฝ่ายการพยาบาล
ร่วมกับ ภาควิชาสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

SIPI OG2001159

1. การเตรียมของใช้ต่างๆ มีดังนี้

- ของใช้ส่วนตัว เช่น หวี สบู่ ยาสีฟัน แปรงสีฟัน ผ้าเช็ดตัว ผ้าอนามัยชนิดห่วง 2 ห่อ เสื้อผ้าสำหรับมารดา 1 ชุด
- เสื้อผ้าสำหรับใส่ให้ทารกกลับบ้าน 1 ชุด พร้อมหมวก ถุงมือ ถุงเท้า และผ้าสำหรับห่อตัว

2. การเตรียมเอกสารสำหรับการแจ้งเกิด

- กรอกข้อมูลประวัติของมารดาและบิดาลงในใบตั้งชื่อบุตร
 - ตั้งชื่อ-นามสกุลบุตร ทั้งชายและหญิง(ไม่ว่าจะทราบเพศแล้วหรือไม่ก็ตาม) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ในกรณีที่ต้องการเปลี่ยนชื่อตามวันที่เกิด ให้ตั้งชื่อบุตรเตรียมไว้ทั้งชายและหญิง ให้ครบทั้ง 7 วัน)
 - แนบสำเนาบัตรประชาชนของมารดาและบิดา คนละ 1 ใบ พร้อมเซ็นรับรองสำเนาถูกต้อง
- ** ชาวต่างชาติให้ถ่ายสำเนาพาสปอร์ตมารดา และ/หรือ บิดา คนละ 1 ใบ พร้อมเซ็นรับรองสำเนาถูกต้อง ****

3. การใช้สิทธิต่างๆของมารดา

- สิทธิต้นสังกัดกรมบัญชีกลาง
: เบิกค่าห้องและค่าอาหารได้วันละ 1,000 บาท
- สิทธิประกันสังคมของบิดาหรือมารดา
: เมื่อชำระค่าคลอดแล้ว สามารถนำไปรับรองแพทย์ พร้อมสูติบัตรของทารกไปติดต่อขอรับเงินชดเชยจากสำนักงานประกันสังคมได้ตามสิทธิ
- สิทธิบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า
: ถ้าไม่มีใบส่งตัวจากโรงพยาบาลต้นสังกัด ต้องชำระเงินเอง ยกเว้น กรณีที่มีใบส่งตัวจากโรงพยาบาลต้นสังกัด

ค่าใช้จ่ายโดยประมาณสำหรับการคลอดทางช่องคลอด

- ค่าทำคลอดปกติทางช่องคลอด ราคา 8,500 บาท - ค่าทำคลอดผิดปกติทางช่องคลอด ราคา 10,000 บาท (ไม่รวมค่าห้อง,ค่าอาหาร และค่ารักษาภาวะแทรกซ้อน ก่อนและหลังคลอด)
ห้องพิเศษรวม 4 เตียง ค่าห้อง 1,100 บาท/วัน ค่าอาหารไทย 400 บาท / วัน , ค่าอาหารฝรั่ง 600 บาท / วัน
ห้องพิเศษรวม 2 เตียง ค่าห้อง 1,300 บาท/วัน ค่าอาหารไทย 400 บาท / วัน , ค่าอาหารฝรั่ง 600 บาท / วัน
ห้องพิเศษเดี่ยว ค่าห้อง 2,500 บาท /วัน และ ค่าห้อง 3,000 บาท/วัน ค่าอาหารไทย 400 บาท / วัน , ค่าอาหารฝรั่ง 600 บาท / วัน
ห้องพิเศษเดี่ยว (VIP) ค่าห้อง 3,500 บาท/วัน ค่าอาหารไทย 400 บาท / วัน , ค่าอาหารฝรั่ง 600 บาท / วัน

หมายเหตุ ในกรณีที่จำเป็นต้องผ่าตัดคลอดฉุกเฉิน
จะคิดค่าใช้จ่ายตามอัตราค่าผ่าตัดคลอด

การดูแลหลังการคลอดทางช่องคลอด

1. หลังคลอดสามารถดื่มน้ำได้ทันที และสังเกตอาการในห้องคลอดประมาณ 1-2 ชั่วโมง หรือนานกว่านั้น หากมีภาวะแทรกซ้อน
2. มารดาสามารถลุกเดินได้ เข้าห้องน้ำ ปัสสาวะ อุจจาระได้ และล้างทำความสะอาดบริเวณช่องคลอดได้ตามปกติ
3. โดยทั่วไปจะเย็บแผลฝีเย็บด้วยไหมละลาย ไม่ต้องตัดไหม
4. ภายหลังการคลอดบุตรทางช่องคลอด จะอยู่ในโรงพยาบาลเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 48 ชั่วโมง ยกเว้นกรณีมีภาวะแทรกซ้อนเกิดขึ้น
5. หากทารกมีอาการแทรกซ้อน เช่น มีภาวะตัวเหลืองหลังคลอด หรือจำเป็นต้องสังเกตอาการหายใจ เป็นต้น ทำให้มารดาต้องอยู่โรงพยาบาลนานขึ้นเพื่อรอกลับบ้านพร้อมบุตร
6. หากมารดาต้องการทำหมัน สามารถทำได้ภายใน 1-2 วันหลังคลอด
7. ภายหลังกลับบ้าน ถ้ามีอาการผิดปกติ ดังต่อไปนี้ เช่น มีไข้ แผลฝีเย็บบวมหรือปวดมากขึ้น น้ำคาวปลา มีกลิ่นผิดปกติ หรือออกมากขึ้น หรือออกนานกว่า 2 สัปดาห์ ต้องรีบกลับมาพบแพทย์

อาการผิดปกติที่ควรมาโรงพยาบาลทันที โดยไม่ต้องรอวันนัด

1. มีอาการเจ็บครรภ์จริง
 - **อาการเจ็บครรภ์จริง** คือ อาการท้องแข็งตึงทั้งท้อง ร่วมกับมีอาการปวดหลังไล่ขึ้นเอว ร้าวมาที่หน้าท้อง อาการดังกล่าวเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ และมีความถี่มากขึ้นเรื่อยๆ นิ่งหรือนอนพักแล้วอาการไม่ทุเลา
 - **อาการเจ็บครรภ์เตือน** มีอาการท้องแข็งตึงเป็นพักๆ ไม่สม่ำเสมอ มากบ้างน้อยบ้าง นิ่งหรือนอนพักแล้วอาการหายไปได้เอง
2. มีมูกเลือดหรือเลือดสดออกทางช่องคลอด
3. มีน้ำใสไหลออกจากช่องคลอด กลั้นไม่อยู่
4. รู้สึกว่าลูกดิ่งน้อยลง โดยสังเกตอาการต่อเนื่องแล้วไม่ดีขึ้น
5. อาการผิดปกติอื่นๆ เช่น มีไข้ ปวดศีรษะ ตาพร่ามัว จุกแน่นบริเวณลิ้นปี่

****มีอาการแค่ข้อใดข้อหนึ่ง ควรมาโรงพยาบาลทันที****

ข้อควรปฏิบัติในกรณีที่ต้องมาโรงพยาบาลทันที

นำใบฝากครรภ์ , ของใช้และเอกสารในข้อ 1 และ 2 ของหน้าแรก มาติดต่อกับเคาน์เตอร์พยาบาล หน้าห้องตรวจโรคฉุกเฉิน ตึกผู้ป่วยนอกชั้น 1 ได้ตลอด 24 ชั่วโมง โดยงดรับประทานอาหารและน้ำ เมื่อมีอาการดังกล่าวข้างต้น

ขั้นตอนต่าง ๆ สำหรับการเตรียมคลอดทางช่องคลอด

1. พยาบาลซักประวัติ และให้คำแนะนำเบื้องต้นเกี่ยวกับการคลอด
2. แพทย์ตรวจร่างกายเบื้องต้น และประเมินสุขภาพทารกในครรภ์ พร้อมทั้งตรวจภายในเพื่อประเมินว่าต้องนอนโรงพยาบาลหรือไม่
3. หากรับเข้านอนโรงพยาบาล จะมีการเตรียมความพร้อมมารดา เช่น ให้อาบน้ำ สอนอุจจาระ โกงชนบริเวณหัวหน้า ฯลฯ ตามความเหมาะสม

ขั้นตอนต่าง ๆ ในการคลอดทางช่องคลอด

1. ขณะอยู่ในห้องคลอด จะมีการประเมินสุขภาพของทารกในครรภ์และให้ยากระตุ้นการบีบรัดตัวของมดลูก ตามความเหมาะสม
2. มีการตรวจภายในเพื่อประเมินความก้าวหน้าของการคลอดเป็นระยะ ๆ
3. วิธีการหายใจเพื่อบรรเทาอาการเจ็บครรภ์ คือหายใจเข้าทางจมูกลึก ๆ พ่นลมออกทางปากช้า ๆ
4. เมื่อปากมดลูกเปิดหมด จะเข้าสู่ระยะการเบ่งคลอด ให้เบ่งเมื่อมีการหดรัดตัวของมดลูก โดยวิธีการเบ่งคลอดที่เหมาะสมคือหายใจเข้าลึก ๆ กลั้นลมเอาไว้ เบ่งลงก้นต่อเนื่องยาว ๆ โดยไม่ออกเสียง โดยทั่วไปมดลูกหดรัดตัว 1 ครั้ง ควรเบ่งคลอดได้ 2-3 ครั้ง

**** ห้ามเบ่งคลอดก่อนแพทย์ประเมินว่าปากมดลูกเปิดหมดแล้ว**

เพราะจะทำให้ปากมดลูกบวม ศีรษะทารกบวม และนำไปสู่การคลอด

ยาก คลอดลำบากได้ **

5. ในกรณีที่มีข้อบ่งชี้ในการช่วยคลอดโดยใช้เครื่องมือช่วยคลอด แพทย์จะแจ้งให้ผู้ป่วยทราบก่อน
6. ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องผ่าตัดคลอดบุตรฉุกเฉิน แพทย์จะแจ้งให้ผู้ป่วยทราบก่อน
7. หลังจากคลอดทารกและรกแล้ว จะมีการเย็บซ่อมแซมฝีเย็บบริเวณปากช่องคลอด
8. มารดาหลังคลอดบุตร ต้องอยู่สังเกตอาการในห้องคลอดอีกประมาณ 1-2 ชั่วโมง ยกเว้นในกรณีที่มีภาวะแทรกซ้อน อาจจำเป็นต้องอยู่ในห้องคลอด เพื่อสังเกตอาการต่อเนื่องนานกว่านั้น

ภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นได้

โดยทั่วไปการคลอดทางช่องคลอด ถึงแม้จะเป็นการคลอดตามธรรมชาติ ก็อาจมีภาวะแทรกซ้อนเกิดขึ้นได้ เช่นการคลอดยาก แผลฝีเย็บฉีกขาดมาก หรือมีการฉีกขาดของหูดทวารหนัก เป็นต้น

ภาวะแทรกซ้อนอีกประการที่อาจเกิดขึ้นได้ คือภาวะตกเลือดหลังคลอด ซึ่งพบได้ประมาณ 8-10 % โดยทั่วไป การรักษาภาวะตกเลือดหลังคลอด คือการให้ยากระตุ้นการหดตัวของมดลูก แต่หากไม่ตอบสนองต่อการรักษา จำเป็นต้องตัดมดลูกเพื่อรักษาชีวิตของมารดา